

Subject: Re: List egzaminowanych aplikantów notarialnych

From: Łukasz Kupis <lukasz.kupis@gmail.com>

On 10 May 2013 at 16:47, Łukasz Kupis wrote:

> Szanowni Państwo,

> W załączeniu przesyłam list grupy egzaminowanych aplikantów
dotyczący

> zgłoszonych poprawek do ustawy deregulacyjnej. Do listu załączone są

> dwa załączniki stanowiące list Rzecznika Praw Obywatelskich - będący

> odpowiedzią na nasz wniosek.

> Zwracam się z uprzejmą prośbą o zapoznanie się treścią listu.

> Z wyrazami szacunku w imieniu swoim oraz moich koleżanek i

kolegów

>

> --

> Łukasz Kupis

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
RPO - 717761 - I/12/AJK**

Warszawa, 19 LUT. 2013

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

**Pan
Łukasz Kupis**
ul. Księdza Ściegiennego 99/46
25-114 Kielce

Zespół Prawa Konstytucyjnego
i Międzynarodowego

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na Pana wniosek z dnia 28 listopada 2012 r. przesłany na adres BRPO drogą elektroniczną, działając z upoważnienia Rzecznika, na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147, ze zm., dalej jako: ustawa o Rzeczniku), uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Rolę Rzecznika Praw Obywatelskich określają przepisy art. 208 - 212 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., a zakres i sposób działania Rzecznika określają przepisy ustawy o Rzeczniku. Rzecznik nie jest legitymowany do podejmowania ingerencji w kształt systemu prawa na etapie prac legislacyjnych. Dopiero po wejściu w życie aktu prawnego aktualizują się kompetencje Rzecznika co do zasadności jego kontroli konstytucyjnej poprzez możliwość wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie jego niezgodności z Konstytucją.

Jednocześnie, uprzejmie informuję, iż związku z licznymi skargami w kwestii dostępu do zawodu notariusza wpływającymi do BRPO, dnia 31 sierpnia 2012 r. Rzecznik zwrócił się w przedmiotowej sprawie do Dyrektora Departamentu Strategii i Deregulacji w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Z treści odpowiedzi udzielonej pismem z dnia 19 września 2012 r. wynika, że Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało, zamieszczony w projekcie ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów, projekt zmiany ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - *Prawo o notariacie* (Dz. U. z 2008 r., Nr 189, poz. 1158 ze zm.) w zakresie zasad dostępu do zawodu notariusza. Projekt ten przewiduje m.in. poszerzenie uprawnień asesorów w zakresie dokonywania czynności notarialnych oraz – co wymaga szczególnej uwagi – alternatywną drogę dojścia do zawodu notariusza poprzez uprawnienie dla osób, które zdały egzamin notarialny do złożenia wniosku o powołanie na stanowisko notariusza na czas określony. Wybór drogi dochodzenia do zawodu notariusza pozostawiono osobom zainteresowanym. W załączeniu do niniejszego pisma przesyłam uprzejmie kopię ww. dokumentu.

Ponadto, pragnę podkreślić, iż kwestia dostępu do zawodów zaufania publicznego znajduje się w kręgu szczególnych zainteresowań Rzecznika, w ocenie którego sprawne funkcjonowanie tych zawodów ma istotne znaczenie dla zapewnienia ochrony konstytucyjnych praw i wolności obywateli. W związku z powyższym przebieg trwających obecnie prac nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów - w tym dotyczącym kwestii dostępu do zawodu notariusza - będzie przez Rzecznika nadal z uwagą monitorowany.

Z poważaniem

DYREKTOR ZESPOŁU

Mirko Wróblewski

Zał. 1/4.

**Członkowie Komisji Ustawodawczej,
Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji,
oraz
Komisji Gospodarki Narodowej.**

Szanowne Panie Senator i Szanowni Panowie Senatorowie,

Piszemy do Państwa jako grupa egzaminowanych aplikantów notarialnych, głęboko zaniepokojonych brzmieniem poprawek do ustawy z dnia 19 kwietnia 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów zgłoszonych przez Senatora Piotra Zientarskiego, w zakresie, jakim dotyczą one ustawy Prawo o notariacie i przywrócenia asesury notarialnej.

Większość z nas zdała państwowy egzamin notarialny w 2012 roku i aby móc kontynuować karierę zawodową musimy odbyć dodatkowy staż zwany asesurą notarialną. Jednak powołanie na asesora jest uzależnione od przewidzianych ustawą warunków. Jednym z nich jest uzyskanie promesy zatrudnienia w charakterze asesora przez notariusza. Wielu z nas nie udało się spełnić tego warunku i, mimo potwierdzonych zdaniem egzaminie zawodowym odpowiednich kwalifikacji, „odbiło się od ściany” - notariusze utrzymują, że nie potrzebują asesorów. Sytuacja taka była do przewidzenia już w 2009 r., kiedy to na aplikację dostała się rekordowa liczba kandydatów, a w prasie zaczęły pojawiać się wypowiedzi notariuszy sugerujące, że rynek nie jest w stanie wchłonąć tak dużej liczby nowych rejentów. Walkę z przyszłą konkurencją rozpoczęto już przed egzaminem państwowym – odmawiając części aplikantów wydania zaświadczeń o ukończeniu aplikacji. Po egzaminie część z nas, mimo dużych wysiłków i chęci, nie znalazła kancelarii w której mogłaby kontynuować szkolenie w zawodzie. Taka sytuacja oznaczała przekreślenie naszych planów i marzeń zawodowych. Ustawa deregulacyjna jest dla nas szansą na normalną pracę w zawodzie do którego się przygotowywaliśmy.

W celu zgromadzenia się i wymiany poglądów dotyczących naszej sytuacji zawodowej utworzyliśmy na portalu społecznościowym grupę, która obecnie liczy **52 osoby** zainteresowane deregulacją notariatu i zniesieniem asesury. Wiemy, że zniesienie asesury popiera także część obecnych asesorów notarialnych, którzy wyrazili swoje zdanie na wcześniejszych etapach prac nad ustawą. Pomysł zniesienia asesury uzyskał również pełną akceptację wielu obecnych aplikantów notarialnych, którzy obserwując nasze zmagania, obawiają się, że po pięciu latach studiów prawniczych dwóch lat i pół roku aplikacji oraz pomimo zdania egzaminu państwowego, może im zostać odebrana możliwość realizacji zawodowej. W bieżącym roku do egzaminu notarialnego podejdzie kolejna liczna grupa osób, które również będą poszukiwać możliwości odbycia asesury.

Istotą deregulacji ma być otwarcie zawodu i zniesienie barier w dostępie do niego. W przypadku notariusza taką barierą jest asesura, do której dostęp uzależniony jest od czynników niezwiązanych z kompetencjami kandydata. Zasady dostępu do asesury powodują, że dużo większe znaczenie niż kompetencje mogą mieć takie czynniki, jak: szczęście, znajomości, czy pokrewieństwo. Ułomność asesury wynika także z art. 21 ustawy Prawo notariacie, zgodnie z którym asesor notarialny może dokonać czynności w zastępstwie notariusza tylko w przypadku gdy ten nie może pełnić swoich obowiązków. Prowadzi to do wniosku, iż nadzór i dodatkowe szkolenie asesora jest fikcją, albowiem w sytuacji kiedy notariusz nie może dokonać czynności asesor jest pozostawiany sam sobie i nie może zasięgnąć rady starszego kolegi - samodzielnie podejmując decyzję nie różni się niczym od młodego notariusza.

Niestety, poprawki zgłoszone przez Senatora Piotra Zientarskiego dotyczące dostępu do zawodu notariusza nie znoszą barier, a jedynie przesuwają w czasie moment ich pojawienia się. Argumentację, że zaproponowane zmiany zachęcą do zatrudniania asesorów i zwiększą zapotrzebowanie na asesorów, z racji skrócenia trwania asesury uważamy za chybioną. Ten sam cel osiągnięty zostanie poprzez wprowadzenie proponowanego zastępcy notariusza, a model ten dodatkowo ułatwia nabycie uprawnień poprzez „automatyczny wpis na listę” bez

potrzeby uzyskiwania niczyjej zgody oraz stwarza możliwość wyboru alternatywnej drogi do zawodu.

Argumenty podnoszone przez Krajową Radę Notarialną o braku przygotowania egzaminowanych aplikantów do wykonywania zawodu w naszej ocenie są całkowicie nieuzasadnione. Zgodnie z art. 73 ustawy Prawo o notariacie szkolenie aplikantów prowadzi rada izby notarialnej na podstawie programu ustalonego przez Krajową Radę Notarialną – szkolenie przeprowadzają więc najlepsi, wykorzystując swoje wieloletnie doświadczenie w pracy. Natomiast zgodnie z art. 74 § 3 powołanej wyżej ustawy **egzamin notarialny polega na „sprawdzeniu przygotowania prawniczej osoby przystępującej do egzaminu notarialnego do samodzielnego i należytego zawodu notariusza”.** Ponadto, zadania egzaminacyjne przygotowuje komisja, w skład której wchodzi notariusze oraz osoby delegowane przez Ministra Sprawiedliwości (w praktyce najczęściej sędziowie), natomiast w skład komisji egzaminacyjnych oprócz notariuszy wchodzi także sędziowie. Tak więc z zapisów ustawy jednoznacznie wynika, że notariusze mają wpływ zarówno na poziom szkolenia, trudności egzaminu oraz zakres dopuszczalnych błędów popełnionych przez kandydatów. Niski poziom zdawalności egzaminu notarialnego (ok. 40% w roku 2012) jednoznacznie wskazuje na to, iż egzamin jest wystarczającym „sitem”, które do wykonywania zawodu dopuszcza tych najlepiej przygotowanych..

Chybiona jest także argumentacja Senatora Zientarskiego wskazująca na plany powrotu do asesury sądowej lub instytucji podsędka. Po pierwsze, w sądownictwie mianowanie na asesora nie było uzależnione od pozamerytorycznych kryteriów, a którym jest bez wątpienia konieczność przedstawienia promesy zatrudnienia. Po drugie, na chwilę obecną pomysły powrotu do obu instytucji stanowią wciąż nieskonkretyzowane plany.

Warto wskazać, że konieczność przedstawienia przez kandydata na asesura promesy zatrudnienia w kancelarii notarialnej budzi wątpliwości konstytucyjne Rzecznika Praw Obywatelskich, co potwierdza załączony list.

W związku z przedstawionymi powyżej argumentami, zwracamy się do Państwa Senatorów z gorącym apelem o odrzucenie poprawek zgłoszonych przez Senatora Piotra Zientarskiego.

Egzaminowani aplikanci notarialni.